

Proefschrift Joyce Molenaar 'A solid start for the Dutch first thousand days-approach. Insights into program adoption, monitoring and cross-sectoral collaboration'

Van conceptie tot tweejarige peuter: de eerste 1000 dagen leggen de basis voor onze verdere ontwikkeling en gezondheid. Op woensdag 4 september heeft Joyce Molenaar haar proefschrift verdedigd in het Academiegebouw in Leiden. Zij deed sinds 2019 vanuit het RIVM en de Health Campus Den Haag onderzoek naar de invoering van het actieprogramma Kansrijke Start, en richtte zich daarbij op thema's als kwetsbaarheid rond de zwangerschap, monitoren en samenwerking.

Een Kansrijke Start voor ieder kind tijdens de eerste 1000 dagen

In 2018 heeft het ministerie van VWS het landelijk actieprogramma Kansrijke Start gelanceerd, met als doel om ieder kind de best mogelijke start te bieden tijdens de eerste 1000 dagen. Het programma heeft verschillende doelen en acties, gericht op het voorkomen van onbedoelde zwangerschappen, voorbereiden van ouders op zwangerschap en ouderschap, sneller herkennen van problemen, en goede ondersteuning. Het actieprogramma Kansrijke Start stimuleert domein overstijgende samenwerking en richt zich met name op (toekomstige) ouders en kinderen in een kwetsbare situatie. Het ministerie vroeg het RIVM om het actieprogramma te monitoren.

Kwetsbaarheid rond de zwangerschap: belang risico- en beschermende factoren

De ontwikkeling en kansen van kinderen tijdens de eerste duizend dagen worden beïnvloed door medische factoren, maar zijn ook sterk afhankelijk van sociale risico- en beschermende factoren. Kwetsbaarheid ontstaat wanneer risicofactoren (zoals armoede en stress) en beschermende factoren (zoals een goed sociaal netwerk) uit balans zijn. Joyce deed onderzoek op basis van routinematig verzamelde data en gaf hiermee inzicht in verschillende groepen zwangere vrouwen met vergelijkbare risico- en beschermende factoren. Ze vond vijf groepen: meervoudige kwetsbaarheid, sociaaleconomische kwetsbaarheid, psychosociale kwetsbaarheid, hoog zorggebruik en een gezond- en sociaaleconomisch stabiele groep. Vrouwen in de 'meervoudig kwetsbare groep' deelden verschillende risicofactoren in diverse domeinen. Zij hadden ook vaker nadelige uitkomsten. De resultaten wijzen er op dat het belangrijk is om rekening te houden met zowel de combinatie van verschillende risicofactoren, als de aanwezigheid van beschermende factoren die een positieve invloed kunnen hebben.

Monitoren actieprogramma Kansrijke Start in gemeenten

In het proefschrift van Joyce is de ontwikkeling van een indicatoren set beschreven om het actieprogramma binnen gemeenten en regio's te monitoren. Samen met zorgverleners, onderzoekers en beleidsmakers zijn 19 indicatoren gekozen, over onderwerpen zoals armoede, stress, roken, kwetsbaarheid, psychosociale problemen, preconceptionele zorg en vroeggeboorte. Deze indicatoren zijn ook beschikbaar op www.regiobeeld.nl/kansrijkestart. Lokale beleidsmakers, zorgverleners en ouders kunnen in gesprek gaan over alle cijfers om ontwikkelingen te begrijpen, samen te leren en prioriteiten te stellen voor lokaal beleid.

Ervaringen met Kansrijke Start en samenwerken

Steeds meer gemeenten namen deel aan het actieprogramma Kansrijke Start. In lokale coalities werkten partijen uit het medische en sociale domein samen om de zorg en ondersteuning voor (aanstaande) ouders te verbeteren. Het invoeren van Kansrijke Start zorgde volgens de deelnemers aan de (groeps)interviews voor meer urgentie over het belang van de eerste duizend dagen en het belang van samenwerken. Dat is niet vanzelfsprekend, want de zorg- en hulpverleners uit verschillende domeinen hebben vaak een andere manier van denken en doen. We zagen de afgelopen jaren dat zij steeds meer afspraken maakten. Het leren kennen van elkaar en weten wat de ander doet was hierin een belangrijke stap. Daarnaast hielp ook een gezamenlijk doel, en een gemotiveerde ambassadeur of kartrekker.

Er was ook verbetering mogelijk. Er waren bijvoorbeeld beperkte financiële middelen, en landelijke wetten en regels maakten samenwerking moeilijk. Ook was het programma nog niet bij alle zorg- en hulpverleners bekend. Deelnemers benadrukten het belang van Kansrijke Start op lange termijn. Het vraagt namelijk tijd en aandacht om te zorgen voor blijvende veranderingen. Daarbij is het belangrijk om te luisteren naar de behoeften van lokale coalities, om leren van elkaar verder te stimuleren en meer samen te werken met ouders en ervaringsdeskundigen.

Tot slot

In de discussie van haar [proefschrift](#) noemt Joyce 6 geleerde lessen over de invoering van Kansrijke Start, monitoren en samenwerking. Voor toekomstig beleid en praktijk adviseert zij om een langetermijnperspectief te creëren, het actieprogramma Kansrijke Start te integreren in de dagelijkse praktijk, en leerprocessen op verschillende niveaus te bevorderen. Ondanks ruimte voor verbetering, impliceert het proefschrift van Joyce een kansrijke start voor de Nederlandse eerste duizend dagen-aanpak.

Joyce Molenaar,

September 2024

J.M. Molenaar. A solid start for the Dutch first thousand days-approach: insights into program adoption, monitoring and cross-sectoral collaboration. Leiden, 4 Sep 2024.

Promotor: prof. dr. Jessica Kiefte- de Jong

Co-promotor: dr. Jeroen Struijs

Link naar digitale versie: <https://scholarlypublications.universiteitleiden.nl/handle/1887/4054887>